

24. februar 2017

Kære beskæftigelsesminister Troels Lund Poulsen

Vedr. Opmærksomhedspunkter i forhold til evaluering af reformen af førtidspension og fleksjob

Det indgår som bekendt i aftalen fra juni 2012, at reformen af førtidspension og fleksjob skal evalueres i løbet af 2017.

Det er en evaluering, som Rådet for Socialt Udsatte mener, at der er et åbenlyst behov for. Rådet vil i den forbindelse pege på følgende punkter, som Rådet mener, der bør være særlig opmærksomhed på i forbindelse med evalueringen:

1. Adgangen til førtidspension

Siden reformens ikrafttræden er antallet af nytilkendte førtidspensioner faldet så meget, at der kan stilles spørgsmål ved, om det stadig er det sociale sikkerhedsnet for mennesker, som ikke har en arbejdsevne, der rækker til hel eller delvis selvforsørgelse. Det har til eksempel været fremme, at antallet af nytilkendte førtidspensioner til mennesker med betydelig udviklingshæmning er faldet drastisk, selv om der ikke er forventning om, at ressourceforløb eller andre tiltag vil bringe denne gruppe tættere på arbejdsmarkedet. Eksemplet illustrerer, at der kan være risiko for, at ressourceforløbene blot bliver en unødigt udskydelse af den tilkendelse af førtidspension, som borgere uden tilstrækkelig arbejdsevne er berettiget til.

Evalueringen bør være anledning til at se på og diskutere, om reformen reelt har udhulet det sociale sikkerhedsnet på en måde, så mange ender uden en rimelig forsørgelse eller bliver fastholdt i unødigt uvished på en midlertidig kontanthjælpsydelse i årevis.

2. Den statslige styring af området

Der har løbende været meldt måltal ud til beskæftigelsesrådene. Udmeldingerne har næsten kunnet læses som "kvoter" for antallet af førtidspensioner, som kunne uddeles på forskellige forvaltningsniveauer. I relation til førtidspension som et grundlæggende element i det sociale sikringssystem, bør evalueringen således også være anledning til at se på og diskutere følgende: Hvordan har virkningen af den statslige styring af området været set i forhold til sikringssystemet? Har denne styring haft en utilsigtet konsekvens i form af nedprioritering af den sociale sikring til fordel for opfyldelsen af styringsmæssige måltal?

I den forbindelse bør virkningen af ens kommunal refusionsprocent på overførselsindkomster også indgå. Den giver kommunen et stort økonomisk incitament til at fastholde personer på

kontanthjælp eller i ressourceforløb, også selv om den bedste løsning for personen ville være en førtidspension. Derved kan refusionssystemet modvirke det sociale sikringshensyn.

3. Et eftersyn af ressourceforløbene, som ikke har haft den ønskede effekt

De hidtidige data på området viser, at stort set ingen bliver beskæftiget i udstøttet beskæftigelse efter at have været i ressourceforløb. En undersøgelse fra 2016 viser, at to tredjedele af dem, der var i ressourceforløb på et tidspunkt i 2014, stadig er det halve inde i 2016. Kun 2 pct. er kommet i beskæftigelse, 6 pct. i fleksjob og 0 pct. er i uddannelse. 18 pct. er tildelt førtidspension.

Følgende bør i den forbindelse belyses:

- Tildeles ressourceforløbene for sent i borgerens forløb?
- Tildeles ressourceforløb i virkeligheden til borgere, der burde have været tildelt førtidspension fra start eller burde have været visiteret til et fleksjob?
- Har ressourceforløbene det rigtige indhold? Gives der reelt en tidlig, tværfaglig og sammenhængende indsats i ressourceforløb – som der var lagt op til?
- Hvordan er forløbet forud for, at et ressourceforløb tilkendes – hvor lang tid går der forud, og bør der udvikles på de tiltag, som gives forud for ressourceforløbet?

I den forbindelse bør det overvejes, om den økonomiske incitamentsstruktur spiller en rolle. For borgerne, for hvem alle andre muligheder måske allerede er afklarede (eller afprøvede? Se nedenfor), betyder et langt forløb på ressourceforløb ofte en årrække med uvished på et forsørgelsesgrundlag på kontanthjælpsniveau. I værste fald bliver ressourceforløb blot en udskydelse af tidspunktet for tildeling af førtidspension – et forløb, som skaber unødigt utryghed for de borgere, som i sidste ende alligevel får tildelt den førtidspension, som de skulle have haft fra start.

4. Har ressourceforløb afløst revalidering?

Brugen af den ellers succesfulde revalideringsordning er fortsat med at falde siden reformen. Revalidering er ellers en anerkendt ordning, som der har været gode erfaringer med i en årrække.

Evalueringen bør være anledning til, at det belyses, om velfungerende revalideringsforløb er blevet afløst af mindre velfungerende ressourceforløb.

5. Alle øvrige aktiveringstilbud skal have været forsøgt?

Det har i hele perioden siden reformen været drøftet, om alle øvrige aktiveringsmuligheder i beskæftigelseslovgivningen skal være afprøvet, før der kan tilkendes ressourceforløb – hvilket kan lede til, at ressourceforløbene først kan tilbydes efter en meget lang ledighedsperiode. Skiftende beskæftigelsesministre har slået fast, at det ikke er en betingelse, at alle aktiveringsmuligheder skal have været afprøvet. Det er tilstrækkeligt, at de har været overvejet. Kommunerne har lige så konstant hævdet, at det er en betingelse, at alle muligheder har været afprøvet.

Det bør belyses, om dette forhold forstås og administreres korrekt. Særligt bør der være opmærksomhed på, om ressourceforløbene sættes i gang for sent, og om dét kan være en selvstændig årsag til den relativt ringe effekt af forløbene.

6. Rehabiliteringsteamet

Ideen med et tværfagligt rehabiliteringsteam er indlysende god. Men der er væsentligt at få givet ordningen en omfattende gennemsyn, herunder se på om rehabiliteringsteamets indstilling efterfølgende blev helt eller delvist underkendt af myndighedspersonerne i kommunerne.

7. Økonomien

Reformen forventedes at generere en nettobesparelse for det offentlige på 1,9 mia. kr. årligt fra 2020. Evalueringen bør give anledning til en status over denne målsætning og de økonomiske forudsætninger for reformen. Herunder er det centralt, at der bliver fremlagt en grundig og gennemskuelig redegørelse for den faktiske udvikling sammenholdt med den forudsatte udvikling ved reformens vedtagelse.

Rådet sender disse overvejelser uopfordret. Rådet står naturligvis til rådighed for uddybende forklaringer, hvis dette måtte have interesse.

Med venlig hilsen

Jann Sjursen